má horní úřad nařídití potřebná opatření dorozuměv se o tom zpravidla s úřadem politickým (§ 222 hor. z.).

VI. Tresty.

Všechny přečiny a přestupky proti bezpečnosti osob a vlastnictví, jichž se dopustil provinilec zanedbáním potřebné opatrnosti v dolech, trestají se — ať je pachatelem vlastník, úředník nebo podřízená osoba, — dle ustanovení všeobecného trestního zákonníka (§§ 335, 336 lit. g., 431, 432, 458 a 459 tr. z. a § 172 hor. z.). Držitelům hor, kteří nešetří předpisů o bezpečnostních opatřeních v dolech a nedopustí se třeba ani sami skutku odůvodňujícího řízení dle všeobecných zákonů trestních, má horní úřad uložiti pokutu od 10—100 zl., při opětném provinění však do 200 zl.; je-li tu trvalá nebo značná nedbalost vlekoucí za sebou považlivé nebezpečí, může horní úřad nalézti na ztrátu oprávnění k dolování (§ 240 hor. z.).

Policie chudinská jest souhrn všech státních opatření, které mají zabrániti schudnutí a odstraniti zjevy chudoby poškozující veřejný řád. Policie chudinská zasahuje tedy v celou řadu zákonných odvětví a souvisí co nejúžeji se živnostenskou policií co do živností hostinských, výčepnictví a živností podomních, s policií mravnostní (brojení proti hazardním hrám, žebrotě a obžerství) a s jinými zákonnými zařízeními (odstrčení, vyhostění). Již záhy vydána byla tu zákonná ustanovení; cís. pat. ze dne 5. prosince 1723 stanovil, že mají býti v okovech a železech k těžké práci přidržáni žebráci, kteří vrátí se, jakkoli byli z určitého místa vypovězeni. Císařovna Marie Teresie vydala předpisy o tom, že mladistvé osoby bez dohledu dány býti mají do přádelnických škol.

Policie chudinská upravena jest ještě zvláštními zákony; jednotlivé země byly zavázány:

1. Zříditi donucovací pracovny; zák. ze dne 10. května 1873 č. 108 ř. z. upravuje ustanovení o tom, kdy přidržeti možno některou osobu k pobytu v donucovací pracovně, jakož i trestání poběhlíků a osob opět a opět žebrotou se zabývajících. Zákon ze dne 24. května 1885 č. 90 ř. z. ukládá zemím, aby postaraly se o přiměřený počet donucovacích pracoven a polepšoven; zákon ze dne 24. května 1885 č. 89 ř. z. upravuje případy, ve kterých může soud prohlásiti za přípustné, aby určitá osoba dána byla do donucovací pracovny nebo do polepšovny.

2. Dříve vyhledávalo se politického konsensu k manželství, jímž mělo se předejíti uskutečnění manželství se strany osob ku výdělku nezpůsobilých a zameziti škodlivé následky s tím spojené. Zemské sněmy některých zemí alpských žádají, aby obnovena byla tato instituce, proti čemuž však se činí závažné námitky vzhledem ku platným základním zákonům státním a jiným sociálním zlům, které z toho vyrůstají. Tyrolsko a Solnohradsko pokusily se opětně zavésti konsens politický resp. udržeti jej v platnosti; ohledně Solnohradska rozhodl správní soudní dvůr, že konsens k manželství po právu více nestává.

3. Institucí novou, která zvlášť přiměřena jest účelům policie chudinské, jsou stanice pro naturální zaopatření (stravovny); účelem jich jest zabrániti žebrotě podomní a pouliční a potlačiti tuláctví. Ve stravovnách takových přijímají se k práci schopní cestující jsoucí bez práce, podpory a prostředků bez rozdílu příslušnosti a vyznání; jsou pak přidržáni

ku přiměřené práci, začež se jim poskytne nocleh a příhodná výživa. Pobyt nesmí však ve stanicích takových trvati nad 18 hodin.

4. Zákon o právu domovském ze dne 1863 č. 105 ř. z. nařizuje, že osoby žádající o zaopatření chudinské, které schopny jsou práce, mohou býti po případě donucením přidržány k nějaké práci (§ 26).

5. Jednotlivé zákony zemské vykazují zevrubná ustanovení o zamezení žebroty a ukládají obcím, aby učinily případná opatření, rovněž ustanovení o naložení s nuznými osobami ku práci schopnými; konečně nacházíme tam opatření proti svévolnému schudnutí. Sluší též zmínku učiniti o tom, že i co do života spolkového podporována a vykonávána jest státní policie chudinská přerozmanitými prostředky; ve většině zemí korunních, zvláště v německých částech Čech, založeny jsou daleko rozšířené spolky ku zamezení schudnutí a žebroty pouliční i podomní, kteréžto spolky vykazují již značné úspěchy. Než blahodárně pracují též spolky poukazující a prostředkující práci, zvláště spolky živnostenské a řemeslnické, kteréž usilují o oživení a povznesení živností a nad to poskytují v době nouze pomoc a podporu řemeslníkům práci hledajícím.

Policie mravnostní.

I. Pojem.

Policie mravnostní záleží v předstižných opatřeních na zamezení všech činů, jimiž ohrožena jest veřejná mravnost a všeobecný mrav. Pojem »mrav« sluší zde pojímati v nejširším slova smyslu a odnáší se proto na všechny poměry a způsoby povolání, kteréž mají vliv na mrav a vzdělání. Policie mravnostní probíhá tedy všemi obory výdělku, při kterých vybočení nebo porušení pořádku mohlo by škodlivě působiti na všeobecné mravy.

II. Druhy mravnostní policie:

1. Policejní dohled nad veřejnými zábavami a představeními vztahuje se ku zachovávání všech předpisů a nařízení o povolování a kontrole tanečních zábav a veřejných zábav; sem náležejí též taneční školy a oprávnění tanečních mistrů, dále odbývání veřejných plesů a divadelních představení, jakož i celá policie divadelní a konečně ustanovení o veřejných produkcích zvláště pokud jde o potulné hudebníky, provazolezce, žebravé hudebníky, chantanty a pod. (viz. čl. Divadla).

2. Policie herní dohlédá do veřejných místností, kdež odbývají se hry, a zvláště zameziti má hry zákonem zapověděné a konečně předsebráti vyhledávání a oznámení ve příčině těchto her.

3. Mravnostní policie v užším slova smyslu pojímá všechny předpisy k zamezení nemravnosti a porušování mravnosti směřující a dohlédá tedy ke konkubinátu a odstraňuje i trestá činy, které konkubinátem porušují veřejnou mravnost a působí veřejné pohoršení. Policie mravnostní bdí nad veškerou prostitucí (viz čl. Prostituce). Konečně náleží v kompetenci mravnostní policie řada dalších odvětví, která upravena jsouc staršími zákonnými předpisy. Sem řadí se ku př. zákaz, aby nosili muži ženský oděv a obráceně, dále policejní předpisy co do přiměřeného oděvu při koupání na veřejných místech a vliv na řády koupelní a zákazy o koupání osob různého pohlaví; porušení veřejné slušnosti co do výkonu potřeby na veřejných místech a ulicích; dohled ku všem veřejným záchodkům a pisoirům, dohled k nemocnicím a porodnicím.